

POWSTANIE STYCZNIOWE

Pakiet edukacyjny
Muzeum Historii Polski

Cudzoziemcy w Powstaniu Styczniowym

Zapoznaj się z materiałami źródłowymi dotyczącymi cudzoziemców biorących udział w Powstaniu Styczniowym. Po analizie tekstów i ikonografii wykonaj zadania.

1. Francesco Nullo

Francesco Nullo (1826-1863),
domena publiczna

Duże wrażenie robiła na nim sympatia i szacunek okazywany przez Polaków. Podczas pobytu w Polsce mało się odzywał. Zamiast słów wołał czyny. Był odważny aż do zuchwalstwa i sprawiedliwie oceniał czyny a patriotyzm innych. Włoskiemu pułkownikowi nie podobały się spory toczone przez polityków polskich, niedoskonałości organizacyjne i improwizacja przy organizacji i przerzucie przez granicę wojsk powstańczych. Mimo tego nie wycofał się.

Ewa i Bogumił Liszewscy, *Viva la Polonia!*
Cudzoziemcy w Powstaniu Styczniowym 1863 r., Wyd. Replika 2018

§ 1.
Oddział Żandarmerii Wojskowej w Krakowie otrzymuje imię pułkownika
Francesco Nullo.

Dziennik Urzędowy Ministra Obrony Narodowej,
decyzja nr 54/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 27 kwietnia 2022 r.

1. Jakimi cechami charakteru odznaczał się Francesco Nullo?

.....

.....

2. Co i dlaczego nie podobało się pułkownikowi Nullo w Królestwie Polskim?

.....

.....

3. Jak sądzisz, dlaczego Francesco Nullo został uznany za wzór do naśladowania i przyjęty za patrona w Wojsku Polskim?

.....

.....

2 ■ Marie-Antoinette Lix

Marja Antonina Lix, urodzona w Kolmarze nad Górnym Renem [Alzacja], dzieckiem straciła matkę. Przez ojca, dzielnego żołnierza, wychowywana była po męsku raczej. Toteż jeździła konno wybornie, strzelała do celu, biła się na pałasze popisowo.

Maria Bruchnalska, *Ciche bohaterki: udział kobiet w powstaniu styczniowym*, Miejsce Piastowe 1933

[...] Maria w męskim przebraniu, konno, pospieszyła ostrzec partyzantów. Dzięki jej przytomności umysłu i energii partia cudem uniknęła rozbicia. Śmiertelnie ranny dowódca, nie wiedząc, że ich wybawiciel jest kobietą, powierzył Marii dowództwo nad oddziałem i podarował pierścień dowódcy. Od tej chwili Maria występowała pod męskim imieniem Michał, a żołnierze dodali jej przydomek „Ponury”, ponieważ dla ukrycia swojej płci trzymała się z dala, udając chmurną i małomówną.

Ewa i Bogumił Liszewscy, *Viva la Polonia! Cudzoziemcy w Powstaniu Styczniowym 1863 r.*, Wyd. Replika 2018

Marie-Antoinette Lix (1839-1909),
domena publiczna

1. Jakie umiejętności opanowała Maria? Kto miał w tym swój udział?

.....

.....

.....

2. Dlaczego Maria udawała mężczyznę? Uzasadnij odpowiedź.

.....

.....

.....

3. Zaznacz, czy poniższe zdania są prawdziwe czy fałszywe:

Używała pseudonimu „Michał Ponury”, ponieważ nie chciała zdradzić, że jest kobietą.	P/F
Uratowała jeden z partyzanckich oddziałów dzięki odwadze i świetnej jeździe konno.	P/F
Maria była Francuzką i w Powstaniu Styczniowym walczyła dla sławy i pieniędzy.	P/F

3 ■ Matwiej Bezkiszkin

Był Rosjaninem, uczestnikiem Powstania Styczniowego w Ziemi Sandomierskiej, później w Opoczyńskiej. Za udział w walce poniósł śmierć na szubienicy. Nie wiadomo, gdzie został pochowany. Upamiętnienia w Radomiu, mieście, w którym zginął, doczekał się dopiero w 151. rocznicę wybuchu Powstania Styczniowego.

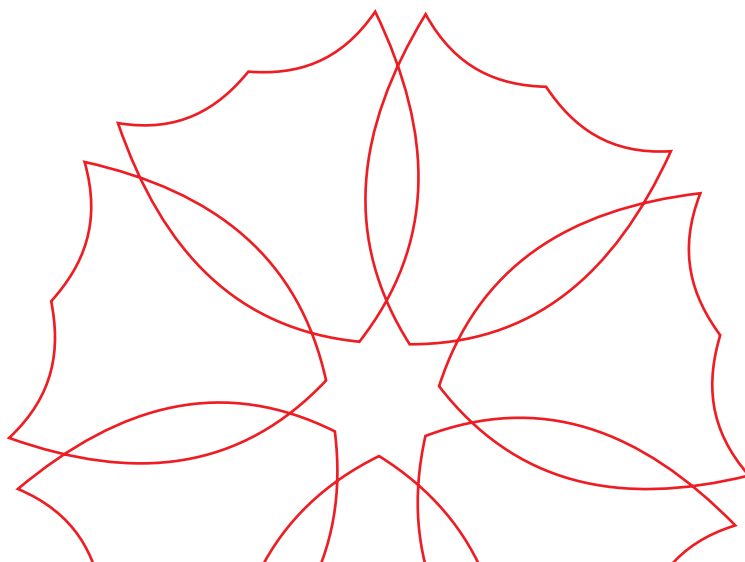
Wiadomo, że Bezkiszkin był [...] instruktorem wojskowym. Prowadził szkolenia ochotników do oddziałów powstańczych i jedną z takich grup doprowadził do Wąchocka [do płk Mariana Langiewicza]. Najprawdopodobniej pełnił tam rolę fachowego doradcy w dziedzinie wojskowej, nie miał natomiast w oddziałach Langiewicza żadnej funkcji dowódczej.

Na pytanie, dlaczego jako Rosjanin zdradził cara, odpowiedział, że czuje się zobowiązany do pomśzczenia krzywd swoich sióstr i braci, ponieważ jego matka była Polką.

Ewa i Bogumił Liszewscy, *Viva la Polonia! Cudzoziemcy w Powstaniu Styczniowym 1863 r.*, Wyd. Replika 2018

1. Zaznacz, czy poniższe zdania są prawdziwe czy fałszywe:

Bezkiszkin brał udział w Powstaniu Styczniowym, ponieważ jego matka była Polką.	P/F
Był wykształconym wojskowym, który szkolił powstańców.	P/F
Po aresztowaniu przez Rosjan został skazany na karę śmierci przez rozstrzelanie.	P/F
Bezkiszkin walczył głównie na południu Królestwa Polskiego.	P/F

4 ■ Edwar Nyáry

We wrześniu 3-go nastąpiła poważna bitwa silnego oddziału przybyłego z Galicji (Lelewela, właściwie Borelowskiego) pod Panasówką, o kilka wiorst za Zwierzyńcem, przy szosie biłgorajskiej. Ja miałem polecenie, aby zawsze znaleźć się na pobojuwisku i o ile możliwości sprawdzić imiona i nazwiska poległych powstańców. Zaraz więc w nocy, gdy huk armat się uciszył, pojechałem do Zwierzyńca, tam do południa zwoziliśmy z pobojuwiska zabitych i 52 pogrzebaliśmy w jednej mogile pod lasem, a dowódcę jazdy barona Nyary, Węgra, pochowaliśmy w osobnej mogile.

Robert Alfred Przegaliński, *Moja działalność w powstaniu 1863 roku* (wstęp i opracowanie Zygmunt Mańkowski), [w:] *Powstanie styczniowe na Lubelszczyźnie. Pamiętniki*, Lublin 1966

Oba zdjęcia pochodzą ze strony internetowej: Urząd Miejski w Zwierzyńcu. Szczegóły aktualności: pomnik węgierskiego bohatera po konserwacji (zwierzyniec.info.pl), dostęp 15.02.2023

1. Przy grobie Edmunda Nyáry'ego postawiono węgierski tzw. kopijnik (zdjęcie po lewej stronie). Jak sądzisz, co to może być? Dlaczego Edmunda Nyáry'ego pochowano w osobnej mogile?

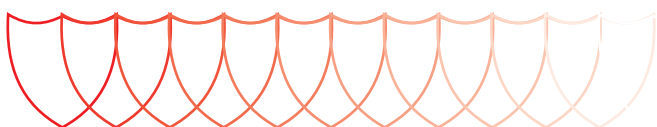
.....

.....

.....

2. Ilu było ochotników węgierskich w Powstaniu Styczniowym?

.....

3. Jakie zadanie miał autor wspomnień?

.....

.....

.....

4. Gdzie odbyła się bitwa, w której poległ Węgier?

.....

5 ■ Wymień narodowość wszystkich wspomnianych w tej karcie cudzoziemców.

.....

.....

6 ■ Jak myślisz, z jakich pobudek cudzoziemcy wstępowali w szeregi powstańców styczniowych?

.....

.....

.....

7 ■ Jak określiłbyś cudzoziemców walczących w Powstaniu Styczniowym? Stwórz definicję, taką jak w słowniku lub encyklopedii.

.....

.....

.....

Kartę opracowała: Małgorzata Jaraczewska-Dreger